

HANDLINGSPROGRAM 2015-2017

Regional plan for Røros bergstad og Circumferensen

VERDENSARVRÅDET
Røros bergstad og Circumferensen

SØR-TRØNDELAG
FYLKESKOMMUNE

HEDMARK
FYLKESKOMMUNE

HANDLINGSPROGRAM 2015 – 2017

Regional plan for Røros bergstad og Circumferensen har som ambisjon å sette standard nasjonalt og internasjonalt for god kulturminne- og naturforvaltning, for vedlikehold og istandsetting av kulturminner, og i like stor grad sette standard for god formidling, næringsutvikling og en helhetlig samfunnsplanlegging i sårbare områder.

Kommunene i Circumferensen, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Hedmark fylkeskommune, Sametinget, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Fylkesmannen i Hedmark, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren og Miljøverndepartementet har sluttet seg til følgende intensjonserklæring:

- Målet for verdensarvnomineringen er å ta vare på Røros bergstad og Circumferensen med kulturminner og kulturlandskap for å vise hvorfor bergstaden ble etablert på dette stedet, og hvordan samfunnet fungerte og utviklet seg.
- Det historiske særpreget, kvaliteter og tradisjoner skal være grunnlag og bærende kraft for næringsutvikling, samfunnsutvikling, kulturaktiviteter og gode levekår.
- Bergstaden skal holdes i hevd som levende bysamfunn uten at de spesielle kvalitetene forringes.
- Kulturlandskapene, både de industrielle, agrare og samiske, skal holdes i hevd og være grunnlaget for levende bygder.
- Røros og Circumferensen skal forvaltes etter gjeldende nasjonal lovgivning. Norges mål for verdensarvstedene er at de skal være eksempler på "beste praksis" innen kulturminne- og naturforvaltning og innen formidling av verdensarvverdiene.

Gjennom 2-års handlingsprogram som rulleres årlig, legges det opp til oppfølging av strategiene i regionplanen. Handlingsprogrammet vil vise både fellestiltak og tiltak i enkeltkommuner.

Utvidelse Uthusprosjektet

FELLESTILTAK 2015

Utgangspunktet for Uthusprosjektet var eldre uthus innenfor vernesona i Røros bergstad. Gradvis har det blitt åpnet opp for også å inkludere bygninger utenfor det gamle sentrum, som f.eks. seterfjøset til Rasmusgården i Bergmannsgata. Med utvidelsen av verdensarvområdet er det naturlig å se for seg en utvidelse av prosjektet til også å omfatte resten av Circumferensen.

Siden oppstarten av prosjektet i 1995 er det bygd opp høy kompetanse i prosjektet på reparasjon og vedlikehold av antikvariske bygninger. Denne kompetansen er det naturlig å utvide for hele verdensarvområdet. En utvidelse av prosjektet vil imidlertid forutsette at overføringene til prosjektet fra statlige myndigheter økes betraktelig. I tillegg kommer behovet for en større bestand av kvalifiserte håndverkere til å utføre istandsettingsarbeidene. Det må også settes av midler til registreringsarbeid av bygninger og konstruksjoner som kan være aktuelle å innlemme i prosjektet.

Registreringsarbeidet i de ulike kommunene er godt i gang. Så langt er det registrert 253 bygninger i Tolga, 454 bygninger i Os, 10 i Engerdal 66 i Holtålen og 972 i Røros. Det gjenstår blant annet å få registreringene inn på skjema. Videre er det laget avtaler om et pilotprosjekt i hver kommune. Det første prosjektet er allerede ferdigstilt (Holtålen), mens de øvrige vil bli ferdigstilt utover våren og sommeren 2015. I 2015 vil hver kommune bli kontaktet for å starte en prosess med å lage en avtale om videre deltagelse i Uthusprosjektet.

ANSVAR: Røros kommune

I SAMARBEID MED: Øvrige kommuner innenfor Cirkumferensen, Nasjonalparkstyret for Forollhogna, Hedmark og Sør-Trøndelag fylkeskommune og Riksantikvaren

FINANSIERING: Riksantikvaren post 72.9(65 %), kommunene (15 %) og eier (20 %)

Retningslinjer for areal- og byggesak / kulturminnekompetanse i kommunene

FELLESTILTAK 2015-2017

«Verdensarvrådet skal utvikle felles retningslinjer for den enkelte kommunes planlegging og enkeltsaksbehandling. Retningslinjene skal sikre tilstrekkelig kvalitet og grundighet i arealforvaltningen der viktige kultur- og naturverdier berøres. Retningslinjene skal også sikre en samordnet og enhetlig forvaltning i kommunene.

Retningslinjene vil komme i tillegg til de generelle antikvariske prinsipper i det internasjonale regelverket som Norge har sluttet seg til for sine verdensarvområder.» (Regionplan for Røros bergstad og Circumferensen 2012: 16).

Utarbeidelse av kulturminneplan for Tolga kommune

TOLGA KOMMUNE 2015-2017

Tolga kommune har vedtatt å utarbeide kulturminneplan for kommunen i perioden 2015-2017. Blant registreringsarbeidet som skal gjøres er: registrering av køltomter fra kobberverkstida og ferdsselsveier.

Køltilvirkning ga sysselsetting til svært mange i bergverkstida. Nye bygder som Hodalen, Holøydalen og Øversjødalen skyldes i stor grad denne virksomheten. Sammen med utbytte av gårdsdriften ga det en brukbar levevei i den tida.

Transportvirksomheten var formidabel i bergverkstida. Nesten hver eneste gard i nåværende Tolga kommune var involvert i verkstransport. Kølforbruket var enormt (32 000 hestelass i 1746). Malm og røstved skulle fraktes til hyttene, settved til gruvene og tømmer til verkets bygninger m.m. Dessuten måtte store mengder levnetsmidler hentes i Trondheim og andre steder.

All tungtrafikk gikk om vinteren med hest/okse og slede. Det ble kjørt etter vassdrag fra Røros, så her var behovet for overnatting stort.

ANSVAR: Tolga kommune

I SAMARBEID MED:

FINANSIERING: 200 000 Tolga kommune, 200 000 ekstern finansiering.

Forurensning i Nordgruvefeltet RØROS KOMMUNE 2015-2016

Formålet med prosjektet er å hindre videre forurensningen av Litjfellsjøen i Nordgruveområdet. Dette skal gjøres ved å lede den forurensete avrenninga i ei vassrenne fra 1700-tallet, forbi Litjfellsjøen og ned i Orvsjøen – som allerede er sterkt forurenset og død hva angår dyreliv. For å kunne gjøre dette må vassrenna settes i stand. Parallelt med dette/ i etterkant av, prosjektet vil det bli drevet forskning på hvilke virkninger tiltaket med å flytte forurensning har på naturen og miljøet i området og virkningen på vannkvaliteten og dyrelivet i Litjfellsjøen.

Det ble utarbeidet kostnadsoverslag av Røros museet for arbeidet med å sette i stand vassrenna i 2012. Det ble gjennomført et ryddeprosjekt av vannrenna med skoleklasser fra Røros videregående skole i 2014. Etter at dette ryddearbeidet er gjennomført er kostnadsoverslaget for prosjektet oppdatert. Arbeidet er nå beregnet til å ha en kostnad på kr. 1 290 500,-.

Det er etablert kontakt med forskningsinstitusjoner med tanke på framtidig forskning på det biologiske livet i Litjfellsjøen.

ANSVAR: Røros kommune
I SAMARBEID MED: Grunneiere, offentlig forvaltning og forskningsinstitusjoner
FINANSIERING: Riksantikvaren, miljødirektoratet m.fl.

Muggruva HOLTÅLEN KOMMUNE 2015-2017

En ønsker å formidle historien for plassen. Det lages en formidlingsplan som bl.a kan danne grunnlag for å søke om midler til gjennomføring. Sentrale spørsmål er: Hvilken modell skal en arbeide etter? Hvor skal "lista legges"? Hva skal formidles? Viktig å lage en plan som viser hva som skal formidles og hvordan. Planen blir viktig for å skaffe finansiering til gjennomføring.

ANSVAR: Holtålen kommune
I SAMARBEID MED: Sør-Trøndelag fylkeskommune, Røros kommune, verdensarvkoordinator, Røros museet og Statskog.
FINANSIERING: Verdensarvmidler og midler fra Sør-Trøndelag fylkeskommune

Dokumentasjon og sikring av ruinene etter Dragås smeltehytte/ Eidet HOLTÅLEN KOMMUNE 2015-2017

Det utarbeides en skjøtelsesplan for områdene. Planen danner grunnlaget for et mulig årlig tilskudd (verdensarvmidler) til skjøtsel av områdene. En ønsker å formidle historien for begge plassene. Det lages en formidlingsplan som bl.a. kan danne grunnlag for å søke om midler til gjennomføring.

Spesifikk for Dragås smeltehytte:

Ruinene etter Dragås smeltehytte og røstplassen ble avdekket av flom i august 2011. Ukjente konstruksjoner kom til syne. Dokumentasjon, registrering og kartlegging, samt undersøkelser av stratigrafien i avdekte massenesnitt. Eksterne personer engasjeres til dette.

ANSVAR:	Holtålen kommune
I SAMARBEID MED:	Sør-Trøndelag fylkeskommune, Røros kommune, verdensarvkoordinator, Rørosmuseet og Statskog.
FINANSIERING:	Verdensarvmidler og midler fra Sør-Trøndelag fylkeskommune

Reguleringsplan Femundhytten ENGERDAL KOMMUNE 2015-2017

Parallelt med fredningssak planlegges både en driftsplan og reguleringsplan. Driftsplanen skal legge til rette for videre drift av stedet, med utgangspunkt i drivers ambisjoner og rammebetingelser og muligheter gitt av verdensarvstatusen. Reguleringsplan skal sikre en lovforankring for arealbruk, for å sikre kulturminner, allmennhetens tilgang, og næringsgrunnlaget.

1. Plan for drift av stedet og bruk av arealene.

ANSVAR:	Engerdal kommune
I SAMARBEID MED:	Hedmark fylkeskommune, Femundshytten, øvrige grunneiere
FINANSIERING:	Femundshytten, Engerdal kommune (arbeidstid)

2. Utarbeide reguleringsplan

ANSVAR:	Engerdal kommune
I SAMARBEID MED:	Riksantikvaren, Hedmark fylkeskommune i forhold til reguleringsplan i forb. med fredningsarbeidet, og med pågående kommuneplanarbeidet, Femundshytten, øvrige grunneiere.
FINANSIERING:	Engerdal kommune

Registrering, restaurering og skjøtsel av gamle tørrmurer TOLGA KOMMUNE 2015-2017

Det er gjennom tidene brukt mye naturstein til muring av terrasser, avgrensninger i terrenget, fjøsbygg m.m., noe som er typisk for Tolga.

- ANSVAR:** Tolga kommune
I SAMARBEID MED: Uthusprosjektet
FINANSIERING: Vurderes kjørt som delprosjekt under kulturminneplan.

Forvaltning etterreformatorsk arkeologi, Røros bergstad FELLESTILTAK 2015 (prøveprosjekt som tar sikte på permanent ordning)

Ved nødvendige gravearbeider (strøm/tele/VVS/drenering etc.) innenfor den historiske bebyggelsen i bergstaden må det vurderes om det aktuelle tiltaket kan komme i berøring med bevarte kulturlag eller andre arkeologiske strukturer under markoverflaten. I så fall overvåkes arbeidene av arkeolog og eventuelle kulturminner dokumenteres. Som et prøveprosjekt for 2015 kan det anslås et arbeidsomfang på i størrelsesorden 1 ukeverk i felt og 2 dagsverk til etterarbeid.

- ANSVAR:** Sør-Trøndelag fylkeskommune
I SAMARBEID MED: Røros kommune
FINANSIERING: Riksantikvaren, med egeninnsats fra fylkeskommune og kommune

«Rødbrakka» Bjørgåsen KILLINGDAL FJELLSTUE I SAMARBEID MED HOLTÅLEN KOMMUNE 2016-2017

Ta vare på gruveutstyret/materiellet i «Rødbrakka» og formidle historien om plassen og utstyret. Det utarbeides en plan for hvordan en skal presentere utstyret/materiellet og formidle historien. Planen vil danne grunnlag for å søke om midler til gjennomføring. Prosjektet er under planlegging.

- ANSVAR:** Killingdal fjellstue i samarbeid med Holtålen kommune.
I SAMARBEID MED: Næringsliv, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Røros kommune, verdensarvkoordinator og Rørosmuseet.
FINANSIERING: Privat kapital + offentlige tilskuddsordninger/støtte

Skanning av SEFRAK-register for Hedmark HEDMARK FYLKESKOMMUNE 2015

Sefrak-registreringer av eldre bygninger er en hovedkilde for informasjon i forbindelse med både planbehandling og rive- og byggesøknader som berører bygningsarven i Circumferensen. For hver bygning er det opplysninger om alder, materialer, bruk, m.m., og det er fotos av hver bygning. Registreringene er i dag et manuelt arkiv, oppbevart i fylkeskommunen, med kopier i kommunene. Selv om noen av opplysningene er tilgjengelig gjennom matrikkelen, er det viktig at det komplette Sefrak-arkivet er tilgjengelig for planleggere og saksbehandlere, som et redskap i den daglige forvaltningen i området. For å effektivisere og kvalitetssikre forvaltningen av våre kulturminner, er det et sterkt ønske i kommunene og i fylkeskommunen om å skanne registreringene, og gjøre dem tilgjengelig i sin helhet digitalt, knyttet til forvaltningens GIS-løsninger. Firmaet Geomatic i Trondheim har utviklet en effektiv måte å gjøre den manuelle skanningen, og å digitalisere i format som er kompatibelt med de brukte GIS-løsningene.

Faggruppa for Verdensarvrådet har derfor gått inn for et forslag om å benytte en del av verdensarvmidlene fra Hedmark fylkeskommune til dette formålet, slik at alle Circumferens-kommunene i Hedmark, pluss de nærmestliggende kommunene som også har kulturminner knyttet til bergverksvirksomhet, får digitalisert sine Sefrak-registreringer. Det dreier seg om nesten 14 000 enkeltbygg, og tilsvarende mange tosidige registreringskort i A4.

ANSVAR: Hedmark fylkeskommune
I SAMARBEID MED: Kommunene
FINANSIERING: Hedmark fylkeskommune

Registrering av seterområder i Os kommune OS KOMMUNE 2015-2017

Os har en stor mengde bygninger knyttet til seterområdene sine. En stor del av disse er fortsatt i bruk på aktive setrer, en del er under forfall og andre bygninger har gått over i ny bruk. Det er gjennom tidene gjort mye arbeid på registrering og innsamling av opplysninger av bygninger i seterområdene. Kommunen ser et stort behov for å samle disse registreringene og lage felles retningslinjer for hvordan vi tar vare på bygningene og områdene for framtida.

Prosjektet vil organiseres som en kommunedelplan for seterområder.

ANSVAR: Os kommune
I SAMARBEID MED:
FINANSIERING: Midler fra Hedmark fylkeskommune

Istandsetting av krutthuset, Fosskleiva

OS KOMMUNE V/DALSBYGDA SKOLE 2015-2017

Istandsetting av krutthuset etter Fossgruva. Krutthuset inngår i et større prosjekt – der Dalsbygda skole vil utvikle Fossgruva- Fosskleiva områder som uteskoleområder for alle klassetrinn. Området som krutthuset ligger i: Fosskleiva – Fossgruva er i verneplansammenheng et prioritert opplevelsesområde for natur- og kulturformidling

ANSVAR:

I SAMARBEID MED: Rørosmuseet, bygningsvernsenteret,

FINANSIERING: Midler fra Hedmark fylkeskommune, Kulturminnefondet og UNI-stiftelsen er omsøkt. Egeninnsats.

Kobberverkets betydning for samiske levekår RØROSMUSEET 2015

Det har vært lite fokus på bergverksvirksomhetens innvirkning på samisk liv og virke i Cirkumferensen. Reindriften som er en samisk hovednæring har vært under endring over tid. Spørsmålene som stilles er hvordan endringer reindriften har skjedd i forhold til konjunktorene i bergverkets virksomhet. Kan svarene som søkes gi ny kunnskap om tilpasningsevne og utviklingsmuligheter for denne næringa i dagens samfunn?

ANSVAR: Rørosmuseet
I SAMARBEID MED: Reinsamelagene i Sør-Trøndelag/ Hedmark og Rørosmuseet
FINANSIERING: Reindriften utviklingsfond og Rørosmuseet

Sikring og ivaretagelse av arkivet etter handelshuset Engzelius RØROSMUSEET 2015-2017

Dette arkivet består av innbundne dagbøker, kassebøker, regnskap, kopibøker og korrespondanse m.m. av stor historisk verdi. Arkivet går helt tilbake til ca. 1820 og inneholder svært viktig dokumentasjon på regionens handelshistorie.

Arkivet er beregnet til mellom 40 og 50 hyllemeter. Arkivet har vært oppbevart relativt fuktig og deler kan gå tapt dersom det ikke blir sikret relativt raskt. Materialet må avfuktes og muggsaneres. Deretter bør det ordnes og katalogiseres, og tilrettelegges for formidling.

Kostnad: ca. 500.000,- av dette 300.000 til avfukting og muggsanering.

ANSVAR: Rørosmuseet
I SAMARBEID MED: Røros kommune, verdensarvkoordinator
FINANSIERING: Søkt UNI-stiftelsen

Formidlingsplan

FELLESTILTAK 2015-2017

For å få en helhetlig formidling av verdensarvstedet er det et behov for å få utarbeidet en overordnet formidlingsplan for området, jf. regionplan for Røros bergstad og Circumferensen. «En plan som identifiserer og aktiverer aktører, arenaer og medier for formidling. Planen må ta høyde for at det er et stort spenn i mottagergruppene, og at det er mange aktører som har en formidlingsrolle. Planen må legge spesiell vekt på formidling til formidlerne, dvs. å dyktiggjøre regionens innbyggere som formidlere av sin egen kulturarvshistorie.

Planen bør gå både bredt og dypt, den må legge føringer for de viktigste formidlingsaktørene, og omfatte et bredt spekter av tiltak. Spesielt må en legge vekt på en sammenheng i hele formidlingskjeden, nettbasert og digitale løsninger, skriftlig materiell, skilting og profilering og personlig formidling. Planen bør også vurdere info-senter (sentre) om verdensarven for tilreisende med hensyn på behov, og eventuelt for og innhold.» (Regionplan for Røros bergstad og Circumferensen 2012: 24)

ANSVAR: Verdensarvrådet.

I SAMARBEID MED: Verdensarvkoordinator, Rørosmuseet, Nordøsterdalsmuseet kommunene, fylkeskommunene og Riksantikvaren.

Utredning verdensarvsenter FELLESTILTAK 2015-2016

I løpet av 2015 ønsker Klima – og miljødepartementet å ha en plan for etablering av verdensarvsentre ved alle de norske verdensarvstedene.

Verdensarvrådet har gjort følgende vedtak:

- Rørosmuseet utredes som mulig lokalisering av verdensarvsenter. Dette betyr ikke at verdensarvformidlinga utelukkende skal skje ved et senter, men også med «satelittformidling» gjennom flere punkter i Cirkumferens-området.
- Det gjøres en vurdering av arealbehovet med utgangspunkt i eksisterende bygningsmasse på og rundt Malmplassen.
- Utredninga bør inneholde kostnadsoverslag på arealbehovet (omdisponering, utbygging m.m.)
- Eksisterende faglig kompetanse (på arbeidsplassene) vurderes opp mot kompetansebehovet i verdensarvarbeidet.
- Senteret skal ha FoU-kompetanse.
- Verdensarvrådet gir faggruppa mandat til å nedsette ei arbeidsgruppe som får i oppgave å lage en utredningsrapport for verdensarvsenter for verdensarvområde Røros bergstad og Cirkumferensen.

Grafisk profil og skilting FELLESTILTAK 2015-2017

Skilting: Det er behov for enhetlig skilting med innenfor hele området. Nedenfor listes de typene skilting som kan være aktuelle.

- 1 Vegvesenskilt og vegvesenets opplysningstavler
- 2 Opplysningsskilt ved viktige kulturmiljøer i Cirkumferensen. F.eks. ved gruveområder, smeltehytter med mer.
- 3 Merking av ferdsselsveier. Førsteprioritet vintervegen fra Tufsingdalen til Røros (utredes).
- 4 Offisiell bronseplakett som avdukes ved en spesiell anledning.
- 5 Tavler på rasteplasser i og sentrum

Arbeidet med skilting er allerede startet med nedsettelse av arbeidsgruppe. Det er besluttet å ta utgangspunkt i Rørosmuseets skilt.

ANSVAR: Verdensarvrådet.

I SAMARBEID MED: Verdensarvkoordinator, Rørosmuseet, kommunene, fylkeskommunene og Riksantikvaren.

Formidling av verdiene i og kunnskapen om verdensarven og kulturarven FELLESTILTAK 2015

Formidlingen av verdensarven blir i stadig større grad digital. Røros gjorde et løft i 2005, med www.verdensarvenroros.no, et samarbeid mellom Røros kommune v/ biblioteket, Sør-Trøndelag fylkesbibliotek og Rørosmuseet. Etter utvidelsen av verdensarvområdet er har utfordringene innen både dokumentasjon og formidling blitt mye større, samtidig som den tekniske utviklingen med mobile enheter gir nye muligheter.

Gjennom digitalmuseum.no er det etablert en nasjonal plattform som henter ut formidlingsdata fra museenes egne baser. Dette prosjektet skal legge til rette for at formidlingen på nett og mobile enheter kan hente ut informasjon fra samme base, men i riktig brukerkontekst, og gi brukerne den kunnskapen de har behov for i den situasjonen de er i. Prosjektet skal ta høyde for at ny dokumentasjon kan implementeres i formidlingsløsningen fortløpende i framtida.

- ANSVAR:** Røros kommune/ Rørosmuseet, Nord-Østerdalsmuseet.
I SAMARBEID MED: Riksantikvaren
FINANSIERING: Prosjektet er delfinansiert gjennom fylkesmannens, skjønnsmidler.

Fullføring av «Fossparken» og etablering av et informasjonspunkt rettet mot verdensarven

TOLGA KOMMUNE 2015-2017

Ved fossen i elva Tolga ble en av kobberverkets viktigste smeltehytter anlagt. Her var ingen fast bosetting fra før, men på kort tid utviklet det seg et lite bysamfunn, slik som på Røros. Kobberverket la til rette med bebyggelse langs to gateløp. Dette preger bebyggelsen fortsatt. Deler av slagghaugene er nå bebygde, men en kan fortsatt se tippskråningene ned mot elva.

Smeltevirksomheten på Tolga varte i mer enn 200 år. Da det ble slutt på driften, ble verksbygningene revet. Senere har Tolga kommune anlagt park innunder fossen, «Fossparken», der det er plassert skulpturer som skal symbolisere den tidligere virksomheten. Dette er allerede en naturlig møteplass i mange sammenhenger. Her ved Malmplassen og Fossparken møtes fylkesvegene 30 og 26. Reisende fra sør (30) og delvis fra øst (26) får her sitt første møte med verdensarven Røros bergstad og Cirkumferensen. Det er derfor naturlig å legge til rette for et informasjonspunkt her på gamle «Tolgen hytteplass».

Det lokale verdensarvrådet på Tolga har utarbeidet planer for å fullføre tiltakene ved fossen (350 000 eks. mva.), og dessuten lagt planer for å sette i stand den gamle kraftstasjonen (bygd i 1913) til historisk informasjon/ et museum (700 000-1 100 000 eks. mva.) Driften av et museum vil i tillegg kreve noe bemanning i turistsesongen.

Tolga kommunestyre har imidlertid vedtatt å rive kraftstasjonsbygningen, og i stedet lage et enklere info-opplegg på denne tomten (700 000 eks. mva.) der det ikke vil være behov for noe bemanning.

ANSVAR: Tolga kommune

I SAMARBEID MED:

FINANSIERING: Tolga kommune og eksterne tilskudd.

Utarbeiding av informasjon, informasjonsbrosjyrer og skilting for Tolgen Hytteplass

TOLGA KOMMUNE 2015-2017

Målgruppa kan være turister, men også bygdefolk, og ikke minst den oppvoksende slekt.

Det er viktig at informasjonen tilpasses ulike målgrupper enten den er skriftlig eller muntlig. Norsk, engelsk og tysk bør være en selvfølge.

Det er å håpe på at en gjennom disse oppleggene greier å nå mye av bygdefolket slik at de etter hvert får en forståelse og respekt for verdiene. Lykkes det vil en i neste omgang ha mange ambassadører for verdensarven. Barnehager og skolebarn er svært viktig å ha kontakt med. Når ungdom reiser ut, har de kanskje med seg en ballast fra et bra og spennende lokalsamfunn; en identitet som frister dem tilbake til hjemstedet.

ANSVAR: Tolga kommune

I SAMARBEID MED:

FINANSIERING: Finansieres gjennom prosjekt «Fullføring av «Fossparken» og etablering av et informasjonspunkt rettet mot verdensarven»

Hyttarbeider, kølbrenner, gardbruker og ferdsebonden

TOLGA KOMMUNE 2015-2017

For å berge seg og familien gjennom skiftende tider og i en barsk natur, lærte de som bodde her seg til å drive med mange virksomheter.

ANSVAR: Tolga kommune

I SAMARBEID MED:

FINANSIERING:

Brosjyre for Femundshytten

ENGERDAL KOMMUNE 2015-2017

Informasjon om stedet, historien, besøksmuligheter. Utformes etter samordnet grafisk profil.

ANSVAR: Engerdal kommune

I SAMARBEID MED: Femundshytten

FINANSIERING: Riksantikvaren, Fylkeskommune

**«Tolga dyrker måltidet» - Ta vare på og videreutvikle lokale tradisjoner innen mat, musikk og kultur
TOLGA KOMMUNE 2015-2017**

Ta vare på og videreutvikle lokale tradisjoner innen mat, musikk og kultur.

ANSVAR: Tolga kommune

**Verdensarvverdier som utviklingsgrunnlag
FELLESTILTAK 2015-2017**

Mål: Styrke eierskapet til verdensarvverdiene i kommunene innenfor verdensarvområdet.

Prosjektet skal:

1 Etablere et grunnlag for et kompetanseprogram for å styrke eierskapet og forankring ved å:

- Utarbeide og tilgjengeliggjøre en oversikt over verdensarvverdiene.
- Utarbeide en oversikt over involverte instanser, organisasjoner, og aktører i verdensarvarbeidet.
- Utarbeide oversikt over pågående prosjekter med relevans for verdensarvverdiene.

2 Utarbeide et skoleprogram som går inn i alle klasser fra 1. til 10. hvor verdensarvområdets natur- og kulturverdier blir innarbeidet i læringsmålene:

- Naturgrunnlaget
- Kobberværkets virksomhet
- Samvirke og konkurranse om ressursene

3 Gjøre kunnskap om verdensarven mer tilgjengelig for regionens befolkning:

- Omarbeide og utvide nettstedet verdensarvenroros.no, til en kunnskapsressurs for det nye verdensarvområdet.
- Prosess i kommunene, med særlig fokus på politikere og kommunal administrasjon.

4 Forstå både egen verdensarv og andres verdensarv bedre, gjennomsamarbeid med andre verdensarvsteder i Europa med lignende problemstillinger:

- Utvikle et internasjonalt samarbeid, i første omgang med Falun og Goslar, Rammelsberg og Hartz, med fokus på pedagogisk tilnærming og verdensarven som utviklingsplattform.

ANSVAR: Verdensarvkoordinator,

I SAMARBEID MED: Rørosmuseet, Nordøsterdalsmuseet, kommunene

FINANSIERING: Omsøkt 500.000 fra Fylkesmannen i Hedmark for 2015

Tiltak**Ansvarlig****FORVALTNING**

1	Utvidelse Uthusprosjektet	Fellestiltak - Uthusprosjektet
2	Retningslinjer for areal- og byggesak / kulturminnekompetanse i kommunene	Fellestiltak
3	Utarbeidelse av kulturminneplan for Tolga kommune	Tolga kommune
4	Forurensning i Nordgruvefeltet	Røros kommune
5	Muggruva	Holtålen kommune
6	Dokumentasjon og sikring av ruinene etter Dragås smeltehytte/ Eidet	Holtålen kommune
7	Reguleringsplan Femundhytten	Engerdal kommune
8	Registrering, restaurering og skjøtsel av gamle tørrmurer	Tolga kommune
9	Forvaltning etterreformatorsk arkeologi, Røros bergstad	STFK
10	«Rødbrakka» Bjørgåsen	Killingdal fjellstue/ Holtålen kommune
11	Skanning av SEFRAK-register for Hedmark	Hedmark fylkeskommune
12	Registrering av seterområder i Os kommune	Os kommune
13	Istandsetting av krutthuset, Fosskleiva	Os kommune

KUNNSKAP

1	Kobberverkets betydning for samiske levekår	Rørosmuseet
2	Sikring og ivaretagelse av arkivet etter handelshuset Engzelius	Rørosmuseet

Tiltak

Ansvarlig

FORMIDLING

3	Formidlingsplan	Fellestiltak
1	Utredning verdensarvsenter	Fellestiltak
2	Grafisk profil og skilting	Fellestiltak - flere delprosjekter
2a	Vegvesenskilt og vegvesenets opplysningstavler	Fellestiltak - Koordinator
2b	Opplysningsskilt ved viktige kulturmiljøer i Circ.	Fellestiltak - Røros museet
2c	Merking av ferdselsveier. Førsteprioritet vintervegen fra Tufsingdal til Røros (utredes)	Fellestiltak - Koordinator
2e	Offisiell bronseplakett som avdukes ved en spesiell anledning.	Fellestiltak
2f	Tavler på rasteplasser og i sentrum	Fellestiltak
3	Formidling av verdiene i og kunnskapen om verdensarven og kulturarven	Fellestiltak
4	Fullføring av «Fossparken» og etablering av et informasjonspunkt rettet mot verdensarven	Tolga kommune
5	Utarbeiding av informasjon, informasjonsbrosjyrer og skilting for Tolgen Hytteplass	Tolga kommune
6	Hyttearbeider, kølbrenner, gardbruker og ferdselsbonde	Tolga kommune
7	Brosjyre for Femundshytten	Engerdal kommune

NÆRING

1	Tolga dyrker måltidet	
2	Verdensarvverdier som utviklingsgrunnlag	Fellestiltak